

Perinteisestä yhteisösosiaalityöstä nykyjäsenyyksiin

*Roivainen, Irene & Ranta-Tyrkkö, Satu (toim.)
Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat.
Tampere: Tampere University Press 2016*

Jenni Laurila

Yhteisölliset ratkaisut ja verkostot ovat viimeisen vuosikymmen aikana olleet kasvavan hyvinvointipoliittisen kiinnostuksen kohteena. Yksi tähän liittyvä ilmiö on yhteisöjen merkityksen korostaminen ja yhteisöllisten toimintatapojen nousu sosiaalityössä ja muissa sosiaalialan ammatillisissa käytännöissä. Irene Roivaisen ja Satu Ranta-Tyrkkön toimittama teos *Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat* paneutuu yhteistyön taustoihin, nykyjäsenyyksiin ja toimintakenttiin. Teoksen taustalla on Irene Roivaisen vuonna 2004 ensimmäisen kerran julkaisema ja vuonna 2008 päivittävä samanniminen e-kirja. Aiemmasta teoksesta poiketen vuoden 2016 versio koostuu yhteisösosiaalityön ympärille muodostuneen akateemisen tutkijayhteisön tuottamista artikkeleista, mikä sopii osuvasti yhteisöteemaan. Usean kirjoittajan artikkelikokoelma kertoo myös yhteisösosiaalityön paikan vakiintumisesta osana suomalaista sosiaalityön koulutusta ja ammattikäytäntöä. Teos tarjoaa mielenkiintoista luettavaa ja tuoreita näkökulmia myös sosiaalipedagogisesti orientoituneelle lukijalle.

Uuden kirjoittajakunnan myötä teoksessa painottuvat aiempaa enemmän yhteisösosiaalityön ajankohtaiset kysymykset, kuten ekologisen ja rakenteellisen sosiaalityön teemat. Teos rakentuu kuudesta osaluvusta, joista ensimmäinen (Irene Roivainen & Satu Ranta-Tyrkkö) toimii johdatuksena muihin osalukuihin. Siinä avataan yhteisökäsitettä ja kontekstoidaan yhteisösosiaalityön yhteiskunnallinen sekä globaali tilanne ja muutos.

Teoksen taustakeskusteluna toimivat kaupungistuneen ja teollistuneen modernin yhteiskunnan aikaansaamat yhteisöjen uudelleen muotoutumisen mahdollisuudet ja haasteet. Johdantolukua seuraakin mielenkiintoinen kokoelma osalukuja, joissa keskitytään monipuolisten ja toisiaan täydentävien aineistojen avulla niin yhteisösosiaalityön aatehistorialliseen taustaan, sen nykyjäsenyyksiin ja toimintakenttiin kuin tulevaisuuteen.

Teoksen toisessa osaluvussa käsitellään yhteisösosiaalityön aatehistoriallista taustaa neljän henkilöhistorian – Jane Addamsin (Piia Puurunen), Paulo Freiren (Sanna Ryyänen), Mohandas Gandhin (Satu Ranta-Tyrkö) ja Heikki Wariksen (Irene Roivainen) – kautta. Nämä sosiaalisen yhteisötyön merkittävimmät vaikuttajat ovat luoneet yhteisösosiaalityön historiaa aina 1800-luvun lopulta pitkälle 1900-lukua. Tarkastelu on mielenkiintoinen esitelyjen henkilöiden sijoituessa eripuolille maailmaa, koska se yhdistää sosiaalialalla keskeiseksi tunnustettuja arvoperustoja ja menetelmiä. Tästä esimerkkinä ovat Paulo Freiren ja Mohandas Gandhin samansuuntaiset teoriat sorretuista ja heidän asemansa parantamisesta sekä Jane Addamsin ja Suomessa toimineen Heikki Wariksen pyrkimykset vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin paikallisyhteisöissä toimien.

Kolmas osaluku tarjoaa uudenlaisia ja mielenkiintoisia nykyjäsenyyksiä yhteisöistä ja yhteisösosiaalityön paikannuksista. Luvussa tarkastellaan uusyhteisöllistä yhteiskuntapolitiikkaa ja sosiaalityötä (Irene Roivainen), sosiaalista pääomaa käsitteenä ja sosiaalisina käytäntöinä (Riikka Korkiamäki), sosiaalista mediaa osana sosiaalityötä (Juho Rantala) sekä ekososiaalista ajattelua yhteisötyössä (Kati Närhi & Aila-Leena Matthies). Osaluvusta tekee erityisen mielenkiintoisen artikkelien ajankohtaiset ja ammatillisessa vuoropuhelussa puhuttavat aiheet, kuten sosiaalinen media ja sen mahdollisuudet ja haasteet. Sosiaalisen median käytöllä on lukuisia vaikutuksia niin työntekijöihin kuin asiakkaisiin. Juho Rantala peräänkuuluttaakin artikkelissaan sosiaalisen median harkittua ja perusteltua käyttöä.

Jokaisessa artikkelissa nousee esiin kirjoittajien oman tutkimusalueen refleктоiva ja kriittinen pohdinta. Esimerkiksi Riikka Korkiamäki tarkastelee sosiaalista pääomaa ryhmissä, joissa toimintaa ohjaavat kielteiset toimintamallit. Sosiaalisen pääoman näkökulma ohjaa kiinnittämään huomiota oireiden sijasta tarpeisiin ja riskien sijasta resurssihin, jolloin on mahdollisuus päästä ymmärtämään yhteisöjen ja ryhmien inhimillisiä yhteenkuuluvuuden tarpeita ja havaitsemaan positiivisia ilmiöitä kielteisetkin toimivissa ryhmissä ja yhteisöissä. Kati Närhen ja Aila-Leena Mat-

thiesin artikkeli ekososiaalisesta ajattelusta asettaa kriittisen painon sosiaalityön nykyajattelulle ja toimintamalleille. Närhi ja Matthies korostavat ajatusta, että mikäli sosiaalityö on mukana rakentamassa kestäväää kehitystä, se tarvitsee rakenteellisen muutoksen, jonka seurauksena toiminta yhteisöissä lisääntyy. Tämän vuoksi ympäristönäkökulmaa tulisi heidän mielestään sisällyttää sosiaalialan koulutukseen.

Neljännessä osaluvussa käsitellään kattavasti kansainvälisiä yhdyskuntatyön juuria, suomalaisen yhdyskuntatyön niiltä omaksumia vaikutteita sekä yhdyskuntatyön paikannuksia Suomessa (Irene Roivainen). Viides osaluku sisältää yhteisöjen kasvatuksen (Sanna Ryyänen), taiteen (Satu Ranta-Tyrkkö) ja hoivan (Heli Valokivi) näkökulmia. Sanna Ryyänen tuo artikkelissaan esiin yhteisökasvatuksen nykyjäsennyksiä, jotka kietoutuvat pitkälti sosiaalipedagogiseen ajatteluun ja toimintaan. Yhteisöjen sosiokulttuurinen innostaminen sosiaalipedagogiikan sovelluksena edistää yhteiskunnallista osallisuutta korostaen dialogisuuteen perustuvaä vuorovaikutusta. Ryyänen artikkeli herättää väistämättä kasvatuksen ammattilaiset pohtimaan ja refleктоimaan omaa toimintaansa sekä siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja osallisuuden edistämisen mahdollisuuksia.

Itsessäni eniten hämmennystä ja kiinnostusta herätti tuoreena näkökulmana yhteisötaide. Analyysissään Satu Ranta-Tyrkkö yhdistää taiteen sujuvasti sosiaalityön voimavarakeskeisiin menetelmiin tuoden siten esiin, kuinka yhteisötaide toimii parhaimmillaan itsereflektion ja itseymmärryksen sekä yhteiskunnallisen analyysin tukena. Ranta-Tyrkön oma tutkimus esimerkkinä yhteisötaiteesta kiinnittää lukijan ajatukset mukavasti käytäntöön. Viimeinen eli kuudes osaluku on Irene Roivaisen ja Satu Ranta-Tyrkön optimistinen mutta osin kriittinen tarkastelu demokraattisemmasta ja kestävämmästä maailmasta. Luku jättää lukijalle myönteisen kuvan yhteisötyön tulevaisuuden haasteista, keinoista ja mahdollisuuksista.

Kokonaisuudessaan teoksen erilliset luvut ja artikkelit rakentavat laajan, lukijaystävällisen ja toimivan kuvauksen yhteisötyön historiasta nykypäivän jäsennyksiin. Erityisen kiinnostavia teoksessa olivat yhteiskunnallisten muutosten tuomat uudenlaiset jäsennykset yhteisöihin ja yhteisösosiaalityöhön. Uudenlaisten yhteisömuotojen rakenteellinen vahvistuminen peräänkuuluttaa sosiaalityön ajatusmallien ja toimintatapojen uudistamista. Niiden herättely sosiaalialan koulutuksen kautta näyttääkin tulevaisuuden näkökulmasta tärkeältä. Yhteiskuntapoliittiset linjaukset vahvistavat yhteisötyön merkitystä muun muassa sosiaali- ja terveystal-

velujärjestelmän kehittämisessä, mikä antaa yhteisöllisille menetelmille ja tarkastelutavoille oman tärkeän ja ajankohtaisen merkityksensä. Suositte-
len kirjaa sosiaalipedagogiikan ja sosiaalityön opiskelijoille, ammattilaisil-
le sekä muille yhteisöistä ja yhteisötyöstä kiinnostuneille.

